

РЕШЕНИЕ

№ 4194

гр. София, 23.06.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 21 състав, в публично заседание на 11.05.2023 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Елена Попова

при участието на секретаря Кристина Петрова и при участието на прокурора Цветослав Вергов, като разгледа дело номер **3364** по описа за **2022** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.203 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс (АПК), вр. с чл.285, ал.1 и чл.284 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

Образувано е по искова молба от З. А. С., с ЕГН [ЕГН], чрез адв. Н. К. от САК, със съдебен адрес [населено място], [улица], ет.1, офис 2, срещу Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" следните обективно съединени искове: Иск за присъждане на неимуществени вреди в размер на 5000 лв., представляващи обезщетение вследствие на противоправно бездействие на служителите на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ /ГДИН/, изразяващо се в неосигуряване на нормални битови и хигиенни условия в арест и затвори на 04 РУ – СДВР, Следствени арест „Г.М. Д.“, Софийски централен затвор и в ЗО „К.“, а именно: недостатъчна жилищна площ, лоши битови и хигиенни условия в помещенията, неосигуряване на престой на открито.

С определение от 25.01.2022 г. по адм. дело № 277/2022 г. по описа на АССГ, съдът отделя производството по иска за присъждане на неимуществени вреди от условията в ареста на 04 РУ-СДВР, предявен на осн. чл.1, ал.1 ЗОДОВ /л.7/.

С определение от 06.04.2022 г. по адм. дело № 1356/2022 г. по описа на АССГ, съдът отделя за разглеждане в отделно производство претенцията на ищеца срещу Национална следствена служба, уточнена с молба от 05.04.2022 г./л.67/, за периода от 08.11.2017 г. до 28.04.2018 г. и посочен материален интерес в размер на 1500 лева.

Настоящото производство е образувано по иск срещу Национална следствена служба за присъждане на обезщетение в размер на 1500 лева за претърпени неимуществени вреди в периода от 08.11.2017 г. до 28.04.2018 г., през който ищецът бил задържан в следствения арест на [улица].

С нарочно изявление на процесуалния представител на ищеца в о.с.з. на 01.12.2022 г., същият уточнява, че искът следва да се счита предявен срещу ГД „ИН“, а производството срещу ответникът Национална следствена служба да бъде прекратено /л.113/.

С молба от 19.01.2023 г., ищецът прави изменение на исковата претенция, като уточнява, че същият следва да се счита за предявен за сума в размер на 5000 лева.

В исковата молба от 12.01.2022 г. /л.9/ е посочено, че при престоя в следствения ареста, ищецът пребивавал при лоши битови и хигиенно-санитарни условия. Сочил, че в килиите нямало условия за поддържане на хигиена на ръцете и краката, както и условия за къпане. Помещенията, в които пребивавал не отговаряли на изискването за минимална свободна площ от 4 кв. м., санитарен възел и течаща вода. Твърдил, че не му бил осигуряван престой на открито, в спалните помещения липсвала естествена слънчева светлина, килиите не били добре отоплявани и имало дървеници, които не му позволявали да спи спокойно. Твърдил, че поставянето му в неблагоприятни условия рефлектирало върху личната му сфера, накърнявайки общочовешките ценности, защитени с нормата на чл.3 от ЕКПЧОС. Цитира практика на ЕСПЧ.

В съдебно заседание, ищецът не се явява, представлява се от адв. К., която поддържа исковата молба. Счита за доказано, че условията, в които доверителят ѝ е изтърпял мярката „задържане под стража“ били изключително лоши и не отговаряли на предвидения минимум, който да гарантира здравето и достойнството на задържаните лица. Представя подробни писмени бележки. Претендира разноски, съгласно представен списък.

Ответникът, „Главна дирекция изпълнение на наказанията при Министерството на правосъдието, чрез процесуалния си представител юрк. С., моли исковата претенция да бъде отхвърлена като неоснователна и недоказана. Представя подробни писмени бележки. Претендира юрисконсултско възнаграждение и прави възражение за прекомерност на адвокатския хонорар.

Представителят на Софийска градска прокуратура изразява становище за неоснователност на исковата претенция. Счита, че нито от свидетелските показания, нито от приложените по делото доказателства е станало ясно колко лоши са били условията в ареста. На следващо място сочи, че администрацията е предприела мерки срещу хлебарките и дървениците в помещенията, след като е ангажирала външна фирма. По отношение на условията в самите килии сочи, че е ангажимент на задържаните лица сами да почистват спалните си помещения. Възразява срещу свидетелските показания, като обръща внимание, че същите касаят личните преживявания на свидетеля, който не е придружавал ищеца, когато е имал здравословни проблеми и няма как да знае дали и какви медикаменти са му били изписани.

Административен съд София- град, 21-ви състав, след като обсъди доводите на страните и събраните по делото доказателства, приема за установено от фактическа страна следното:

От представена по делото справка, рег. № 470/09.01.2023 г. от ГД „ИН“ /л.159/ се установява, че З. А. С., с ЕГН [ЕГН], е бил задържан в ареста на [улица], сектор

„Арести“ – С. при О., както следва: I. на 08.11.2017 г., съгласно постановление за „задържане по д стража за срок от 72 часа“ от 08.11.2017 г. по пр. пр. № 25211/2017 г. по описа на СГП, ДП № 228-Д.-2578/2014 г. по описа на 04 РУ- СДВР, за престъпление по чл.354а, ал.1 от НК. На 10.11.2017 г. С. е освободен от ареста, след като мярката „задържане под стража“ е била отменена с определение от 10.11.2017 г. по НЧД № 5244/2017 г. по описа на СГС, НО, 24-ти състав. По време на престоя си, ищецът бил настанен в арестантски помещения № 4 и № 5; II. На 28.11.2017 г. З. С. е задържан в ареста на [улица], сектор „Арести“ – С. при О., съгласно протоколно определение по ВНЧД № 13388/2017 г. по описа на САС, НО. По време на престоя си, ищецът бил настанен в арестантски помещения № 13 и № 15. На 28.04.2018 г. С. бил приведен в Затвора – [населено място] за изтърпяване на наложеното му наказание „лишаване от свобода“.

С оглед на горното, съдът следва да прецизира периода и твърдените от ищеца нередности в следствения арест на [улица], на които ищецът основава исковата си претенция:

Исковият период следва да се счита:

- от 08.11.2017 г. до 10.11.2017 г., през който С. бил настанен в арестантски помещения № 4 и № 5 на следствения арест, находящ се в [населено място], на [улица]и
- от 28.11.2017 г. до 28.04.2018 г., през който С. бил настанен в арестантски помещения № 13 и № 15 на следствения арест, находящ се в [населено място], на [улица].

Твърдените от ищеца вреди следва да се считат вследствие на поставянето му в лоши битови и хигиенно-санитарни условия, изразяващи се в:

- настаняване в помещения, които не отговаряли на изискването за минимална свободна площ от 4 кв. м.;
- липса на санитарен възел и течаша вода;
- неосигурен престой на открито;
- липса или недостиг на естествена слънчева светлина в арестантските помещения;
- лошо отопляване в спалните помещения;
- наличие на дървеници, които не му позволявали да спи спокойно.

Видно от становище № 450/09.01.2023 г. на началника на О. – [населено място] /л.122/, жилищната площ в спалните помещения на ареста на бил. „Г. М. Д.“ № 42 са еднотипни като изграждане и оборудване, с приблизителна площ от 16 кв. м. Помещенията са оборудвани с две двойни легла, тип вишка, за до 4 задържани лица, метална маса и стол, буферна решетка, отделяща прозорците от килията, 8 броя метални шкафчета и отоплителен елемент от инсталацията за парно отопление, отделен с метална решетка. Относно хигиенизирането на помещенията е посочено, че съгласно чл. 284, ал.4 от ППЗИНЗС, задължение за поддържане на хигиена в килиите имат задържаните лица, на които се предоставят необходимите препарати, както и средства за почистване, осигурени от бюджета на ГДИН. По отношение на санитарния възел се сочи, че всяко арестно помещение на бил. „Г.М. Д.“ разполага със собствен санитарен възел, с непрекъснат достъп до течаша вода – чешма, мивка и тоалетен блок. Посочено е също, че подът и стените на санитарния възел са облицовани с фаянсови плочки, които позволяват дезинфектирането на помещението с по-агресивни препарати. По отношение на къпането и бръсненето на задържаните

лица е посочено, че съгласно чл.151, ал.1, т. 3 , във вр. с чл.240 от ЗИНЗС, на задържаните лица се осигурява достъп до помещенията за къпане и бръснене най-малко два пъти седмично, като по тяхно желание се осигурява ежедневно топла вода за хигиенизиране на помещенията, в които пребивават. По отношение на пропускането на въздух и светлина в спалните помещения е посочено, че над всяко санитарно помещение има изградена вентилационна система, осигуряваща циркулацията на свеж въздух по естествен път. Спалните помещения били оборудвани с два броя откряващи се отгоре прозорци, които са част от Р. дограма, като от северната страна на ареста имало възможност за отваряне на един от прозорците, а от южната и на двата. Сочи се, че елементите от конструкцията на дограмата и материалите, от които бил изграден стъклопакетът на прозорците, позволявали достатъчно светлина и пресен въздух в помещенията. По отношение на престоя на открито е посочено, че съгласно чл.86, ал.1, т.1 , във вр. с чл.240 от ЗИНЗС, престой на открито за лица, настанени в ареста на [улица]се осигурява ежедневно за не по-малко от един астрономически час. Обръща се внимание, че отказът за престой на открито е лично право на задържаното лице. По отношение на оплакванията за наличие на вредители се сочи, че съгласно сключен договор с външна фирма, помещенията в О. се третират регулярно срещу вредители, а в спешни случаи и незабавно, за което се изготвят протоколи за извършена дезинсекция.

По делото са представени седем броя искания от О. /л.126-137/ за отпускане на материални ценности, а именно – хигиенни материали, видно от които арестът е разполагал с необходимите за почистване и дезинфекция санитарни материали за целия искова период от м.12.2017 г. до м.04.2018 г.

Видно от предоставените на съда графици за извеждане на лица в ареста „Д-р. Г. М. Д.“ № 42 за къпане и бръснене за периодите от 01.11.2017 г. до 30.11.2017 г., от 01.12.2017 г. до 31.12.2017 г., 01.01.2018 г. до 31.01.2018 г., 01.02.2018 г. до 28.02.2018 г., от 01.03.2018 г. до 31.03.2018 г. и от 01.04.2018 г. до 30.04.2018 г. /л.138-л.143/, достъп до помещение за къпане и бръснене е осигурен на задържаните лица, включително настанените в килии 4,5,13 и 15 два пъти седмично.

Видно от графици за извеждане на задържаните лица за престой на открито /л.144-л.149/, същите са организирани ежедневно, съобразно месечен график за поредност при извеждане на лицата от съответните етажи на сградата /3,4,5 и 6/.

Видно от предоставените протоколи за планирана дезинсекция на арестните помещения, извършвана от фирма за борба с вредителите „Килъри“ /л.150 и сл./, такава е извършвана на датите 09.11.2017 г., 16.11.2017 г., 23.11.2017 г.29.02.2018 г.12.03.2018 г.19.03.2018 г.30.04.2018 г.

Приложени са два броя декларации от З. А. С. /л.157 и л.158/, от 10.11.2017 г. и от 25.04.2018 г., видно от които лицето няма претенции по отношение на храната и медицинското обслужване по време на престоя му в следствения арест на [улица].

Със становище № 5183/30.03.2023 г. на началника на О. - С. /л.184 и сл./, по делото са приложени снимки на сградата, видно от които арестните помещения са с два броя откряващи се прозорци. В становището е посочено, че светлият отвор на прозорците е с размери 230 см. на 130 см.

По делото е приложен снимков материал вероятно направен от задържаните в следствения арест лица, който съдът следва да изключи от доказателствения материал, тъй като не може да се установи нито авторството на предоставения снимков материал, нито местонахождението на сниманите обекти.

По делото е разпитан свидетелят В. П. Ж..

Разпитан, свидетелят заяви, че се запознал с ищеца в ареста на „Г. М Д.“. Били заедно на 4 ет. в 15-та килия. Изкарали новогодишните празници заедно. Споделя, че в тоалетната в килията била незаградена. Докато един се хранел, друг ходел до тоалетна. Нямаło въздух. Прозорците се отваряли по 5 см. Имало падаща мазилка и люпещи се стени. Имало хлебарки и дървеници. По думите му било ад. Споделя, че два пъти ходел по спешност на лекар, защото му влизали хлебарки в ушите. Били събрани с всякакви хора, без значение от извършените престъпления – убийци, изнасилвачи. В килията имало 5 легла, като уточнява, че и петте били заети. Били лишени от хранителни пратки и не им било позволена да получават колети. В килията имало чешма, от която текла само студена вода. По думите му, имали право да ползват баня само веднъж седмично за период от 20-30 минути, в който следвало да се изкъпят всичките 5 човека. Споделя, че само в четвъртък им давали закуска – кана чай и кифла или баница. Според свидетеля, само това ставало за ядене. През останалото време им давали боб с месо, картофи и хляб – „твърд като кокал“. Споделя, че отношението на надзирателите било ужасно. Пришпорвали ги да ходят по-бързо. Разказва, че карето за разходка било на покрива на сградата в стаичка на тавана, с решетки навсякъде и стени около тях. Там се разхождали 10-12 човека всеки ден за период между 40 минути и един час. Според свидетеля, нямаło адекватно медицинско обслужване. Лекарят им давал само аспирин и темпалгин, а за да се обърне по-сериозно внимание, следвало да се подаде молба за преглед. Според свидетеля, З. имал нужда от медицинска помощ, но такава не му била оказана. За тоалетната споделя, че била в килията, под формата на клекало, заградено с прегради стени от двете страни, високи около 50 см. Спомня си, че имало случаи при наводнения, когато тоалетната била неизползваема. Тогава се налагало да се облекчават в съдове. Споделя, че докато се пръскало против вредители, задържаните лица не били извеждани от помещенията. Споделя, че не е заплащал храната си. Споделя, че със З. не са подавали писмени жалби. Споделя, че когато З. е имал здравословен проблем, когато му е било лошо, не го е придружавал до лекаря, защото не му било разрешено. Със З. бил месец или два в една килия, след което го преместили в СЦЗ.

При така установената фактическа обстановка, съдът формира следните правни изводи:

Искът е с правно основание чл.284, ал.1 ЗИНЗС – претендира се обезщетение за вреди, причинени на задържан под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл.3. На основание чл.203, ал.1 (Доп. - ДВ, бр. 77 от 2018 г., в сила от 01.01.2019 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2019 г.) от Глава единадесета на АПК, исковите за обезщетения за вреди, причинени на граждани или юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на административни органи и длъжностни лица, се разглеждат по реда на тази глава. Съгласно чл.203, ал.2 (Доп. - ДВ, бр. 77 от 2018 г., в сила от 01.01.2019 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2019 г.) от АПК, за неуредените въпроси за имуществената отговорност по ал.1 се прилагат разпоредбите на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ) или на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

Според чл.284, ал.1 от ЗИНЗС държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл.3 от ЗИНЗС, съгласно който осъдените и

задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение, като в ал.2 на същия член е посочено, че за изтезания, жестоко, нечовешко или унижително отношение се смятат и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност.

За да бъде приета основателността на иска за вреди с правно основание чл.284, ал.1 от ЗИНЗС, следва кумулативно да бъдат доказани: акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с което се нарушава чл.3 от ЗИНЗС и настъпила, в резултат на нарушението неимуществена вреда в правната сфера на ищеца, която се предполага до доказване на противното по силата на въведената с разпоредбата на чл.284, ал.5 от ЗИНЗС, оборима презумпция. Следователно отговорността на държавата се ангажира при доказано подлагане на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение (чл.3, ал.1), както при поставянето на лицата в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието "лишаване от свобода" или "задържането под стража", изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност (чл.3, ал.2).

В случая се претендира обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер общо на 5000 лв., причинени в резултат на незаконосъобразно бездействие на администрацията на ГДИН, изразяващо се в поставянето на ищеца в условията, в които е пребивавала по време на двата си престоя (от 08.11.2017 г. до 10.11.2017 г. – 2 дни и от 28.11.2017 г. до 28.04.2018 г. – 5 месеца в Следствения арест в [населено място], [улица] помещения с недостатъчна площ, липса на санитарен възел, осигуряващ уединение, оскъдно осветление, липса на въздух, липса на истински престой на открито, храна с лошо качество, липса на медицинско обслужване.

Искът за присъждане на обезщетение е предявен от процесуално легитимирано лице, лице задържано под стража в Следствения арест на [улица]в [населено място] в периода от 08.11.2017 г. до 10.11.2017 г. и от 28.11.2017 г. до 28.04.2018 г., което твърди, че неблагоприятни условия рефлектирали върху личната му сфера, накърнявайки общочовешките ценности, защитени с нормата на чл.3 от ЕКПЧОС. Цитира практика на ЕСПЧ. Искът е предявен срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ - юридическо лице, осъществяващо прякото ръководство и контрол върху дейността на местата за лишаване от свобода, с териториални служби, каквито са затворите и областните служби „Изпълнение на наказанията“ -

надлежен ответник по чл.205 от АПК, вр. с чл.285, ал.1 от ЗИНЗС. На основание чл.285, ал.2 предл.1 от ЗИНЗС, искът е предявен по място на увреждането, поради което делото е подсъдно на Административен съд София - град.

Разпоредбата на чл.43, ал.4 от ЗИНЗС (Нова - ДВ, бр. 13 от 2017 г., в сила от 07.02.2017 г.), регламентира минималната жилищна площ за един лишен от свобода, която не може да бъде по-малка от 4 кв. м. Съгласно чл.20 от ППЗИНЗС, за всеки затвор се определя максималният брой лишени от свобода, които могат да бъдат настанени, съгласно разполагаемата жилищна площ, а в спалните помещения се осигурява пряк достъп на дневна светлина и възможност за естествено проветряване. Количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, отопление и проветряване се определят в зависимост от изискванията на съответните стандарти за обществени сгради. На лишените от свобода се осигурява постоянен достъп до санитарен възел и течаща вода. В заведенията от закрит тип и арестите в затворите ползването на санитарен възел и течаща вода се осъществява в спалните помещения. В чл.21 от ППЗИНЗС е посочено, че спалните помещения се обзавеждат с отделни легла за настанените лица, снабдени със спални принадлежности, шкафчета за лични вещи, маса, столове, осветителни и отоплителни тела, като се осигуряват условия за пряк достъп на дневна светлина и възможност за проветряване, а лишените от свобода са длъжни да спазват реда и хигиената в спалните помещения. За всяко спално помещение съответният инспектор по социални дейности и възпитателна работа определя отговорник, който изготвя месечен график за дежурства и следи за поддържането на реда и хигиената, съгласно алинея четвърта на същия текст, във всяка затворническа група се обособяват спални помещения за настаняване на непушачи. В алинея шеста е предоставено право на лишените от свобода се създават условия за къпане не по-малко от два пъти седмично и за изпиране на дрехите, спалното и личното бельо. От своя страна, в чл.25 от ППЗИНЗС регламентира, че основанията за настаняване в местата за лишаване от свобода са - приведени в изпълнение по съответния ред съдебни актове с наложено наказание лишаване от свобода или за вземане на мярка за неотклонение задържане под стража по реда на Наказателно-процесуалния кодекс. Същите се съпровождат с информация за датата и обстоятелствата при задържането на лицето, както и със справка за съдимост. В съответствие с алинея втора престоят на открито се провежда под надзора на служители от надзорно-охранителния състав на специално определени места в затвора, поправителния дом или затворническото общежитие, като по възможност същите предлагат защита при лошо време. По време на престоя на открито администрацията на затвора осигурява подходящи условия - съоръжения, екипировка и организирани дейности, насърчаващи поддържането на добро физическо здраве. На лишените от свобода по време на престой на открито се разрешава да се обединяват за участието им във физически упражнения или спортни игри.

В случая следва да се приложат установените за защита на правото по чл.3 ЕКПЧ стандарти, установени от Европейския съд по правата на човека. Постановено е пилотното решение на ЕСПЧ по делото Н. и др. с/у България, в

което Европейският съд е дал генерални мерки за преодоляване на проблемите на условията в затворите, нарушаващи забраната по чл.3 ЕКПЧ. В решението Н. срещу България ясно се сочи по какъв начин следва да се прилага българският закон, предоставящ компенсаторно средство, а именно ЗОДОВ, за да може да изпълни изискването за ефективно вътрешноправно компенсаторно средство за защита от нарушаване на чл.3.

От събраните в хода на производството писмени и гласни доказателства се установява, че през исковия период З. А. С. е бил с мярка за неотклонение „Задържане под стража“ в ареста в [населено място], [улица]при О. С.. По време на двете си задържания е пребивавал в арестни помещения със следните номера: 4, 5, 13, 15. Установено е, че помещенията са с площ 16 кв.м., на които са разположени легла, маса, шкафчета и санитарен възел. В исковата молба, ищецът посочва, че разполагаемата площ в килиите, в които е пребивавал е била с размер по-малък от предвидения в закона минимум от 4 кв. м. Това твърдение се потвърждава от разпитания по делото свидетел за периода от 28.11.2017 г. до 16.02.2018 г. /л.160/, когато е бил килия № 15. За този период, свидетелят заявява, че по време на съвместния им престой с ищеца в килия № 15, на ет. 4, били настанени общо 5 лица. В тази връзка съдът счита, че е нарушена разпоредбата на чл.43, ал.4 ЗИНЗС (в сила от 07.02.2017г.), регламентираща изискването за площта в спалното помещение за всеки лишен от свобода, която не може да е по-малка от 4 кв. м. По делото не са събрани доказателства за населеността в другите килии, в които е бил настаняван С..

Съгласно § 231 от пилотното решение по делото Н. и други срещу България от 27.01.2015 г. за условията в българските затвори, ако затворниците имат на разположение по-малко от три квадратни метра жилищна площ, пренаселеността трябва да се счита за толкова тежка, че да доведе само по себе си, независимо от други фактори, до нарушение на чл.3 от Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи (ЕКПЧОС, Конвенцията). В същото време, ЕСПЧ обръща внимание, че в оценката на наличното пространство трябва да се вземе предвид пространството, заемано от мебели и обзавеждане в килията. Следователно при наличие на обзавеждане – легла, маса, стол, осем шкафчета и санитарен възел, не може да се приеме, че е достигнат желаният стандарт от 4 кв.м. В тази връзка обаче, не се установява и ищецът да е имал на разположение по-малко от 3 кв.м. жилищна площ. В представеното от ответника становище от 12.11.2021 г. (л. 114 по делото) изрично се посочва, че след момента на влизане в сила на разпоредбата на чл.43, ал.4 от ЗИНЗС, касаеща минималната жилищна площ от минимум 4 кв. м. за всяко задържано лице, не са били настанявани повече от 4 лица в спалното помещение. Въпреки това обаче следва да се отчете и фактът, че в тази площ се включва и обзавеждането и санитарният възел. Последното кореспондира с твърденията в исковата молба.

От друга страна, както ЕКЗПЧОС отбелязва в §234 от решението по делото Н. и др. срещу България, освен размерът на наличното пространство, други аспекти на физическото състояние на задържане също са от значение за оценката на съответствие с чл.3 от Конвенцията. Тези елементи включват по-специално достъп до упражнения на открито, естествена светлина или

въздух, наличие на вентилация, адекватност на отоплението, възможност за използване на тоалетната в уединение и съответствие с основни санитарни и хигиенни изисквания. По този начин, дори и в случаите на затворнически килии, които осигуряват 3-4 квадратни метра жилищна площ на един лишен от свобода, може да има нарушение на този член, ако факторът на пространството е съчетан с липса на вентилация и осветление.

Разпоредбата на чл. 43, ал.4 от ЗИНЗС предвижда, че количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, отопление и проветряване, достъпът до санитарни възли и течаща вода, както и минимумът обзавеждане на спалните помещения, се определят с правилника за прилагане на закона. Съгласно чл.20, ал.2 в спалните помещения следва да се осигури пряк достъп на дневна светлина и проветряване и че количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, отопление и проветряване се определят в зависимост от изискванията на съответните стандарти за обществени сгради.

В случая се установява, че в арестните помещения в които е бил настаняван ищецът има два прозореца, с решетки – отвън и отвътре. Установено е, че стъклата не са затъмнени. Не са представиха доказателства, че количеството дневна светлина, степента на изкуствено осветление, отоплението и проветряването са в противоречие с изискванията на съответните стандарти за обществени сгради.

ЕСПЧ в решението по делото Н. и др. срещу България, в § 238 сочи, че "Въпреки това, при липсата на индикации за пренаселеност или неправилно функциониране на системата за вентилация и изкуственото осветление, негативният ефект на щорите не достига сам по себе си прага на тежест, изискван по този член". В случая е от значение, че не става въпрос за щори, а за решетка, което позволява влизането на дневна светлина. Прозорецът частично се отваря, което позволява и проветрение в килията.

Установено е, че ищецът е имал възможност всеки ден за престой на открито. В чл.86, ал.1, т.1 от ЗИНЗС е регламентирано правото на лишените от свобода на престой на открито не по-малко от един час на ден. Задължение на затворническата администрация е да го осигури. По делото не се спори, а и от събраните доказателства се установява, че всеки ден ищецът е имал възможност за един час престой на открито, който се провежда в открито помещение на покрива на сградата. В чл.71, ал.12 от ППЗИЗНС е предвидено, че индивидуален отказ от престой на открито се прави с писмена декларация. Според насоките дадени от ЕСПЧ, местата за престои на открито трябва да бъдат достатъчно просторни и по възможност да предлагат защита при лошо време. Наличието и продължителността на упражнения на открито, както и условията, в които лишените от свобода могат да ги правят са сред основните елементи, свързани с оценката на условията на задържане чрез позоваване на чл.3 от Конвенцията. Според Стандартите за лишаване от свобода, определени от Комисията против изтезанията (КПИ), на които се позовава и ЕСПЧ в своите решения, посочват конкретно такива упражнения и ги смятат за основен гарант на благополучието на затворниците и че на всички тях, без изключение, се позволява най-малко един час упражнения на открито, за предпочитане като част от по-широка програма на дейности извън килията.

Тези стандарти също казват, че за упражненията на открито трябва да бъде осигурено достатъчно пространство и, когато е възможно, да предоставят подслон при студено време. В § 235 и §236 от решението по делото Н. и др. срещу България, е посочено, че кратката продължителност на упражнения на открито може да бъде фактор, които изостря положението на затворник, ограничен в своята килия през останалата част от времето, като физическите характеристики на външните съоръжения за упражнения също имат значение. Например двор за упражнения, които е само два квадратни метра по-голям от килията, заобиколен е от стени с височина от три метра и има отвор към небето, покрит с метални пръти и дебела мрежа, не предлага на затворниците подходящи възможности за почивка и възстановяване.

В случая от събраните по делото гласни доказателства се установява, че обособените места за престой на открито представляват помещения с решетки, поставени с охранителна цел. Липсват всякакви условия за упражнения или активност на открито. По този начин условията на провеждане на престоя на открито не е предоставял възможност за движение и възстановяване. Като се има предвид, че е нямало възможност за движение повече от няколко крачки и в арестантските помещения, в които достъпът до слънчева светлина и свеж въздух е бил ограничен, може да се направи извод, че престоят на открито не е осигурявал достатъчно пространство и в случая изостря положението на задържаните по смисъла на цитираното решение.

От представените становища от О. - С. и показанията на свидетеля В. Ж., става ясно, че всяко арестно помещение разполага със собствен санитарен възел, с непрекъснат достъп до течаща вода, с чешма, мивка и тоалетен блок. Санитарният възел е отделен от останалата част на килията, посредством преградна стена. Установява се невъзможност за уединение при използването на санитарния възел. Достъпът до санитарен възел не е ограничен, но същият не може да се ползва за баня, тъй като помещението е обособено и снабдено с постоянно течаща студена вода. В тази връзка, администрацията на ответника не е осигурила на задържаните лица постоянен достъп до топла вода, което се потвърждава и от становището на ответника, в което се сочи, че при нужда и по молба, може да се предостави топла вода за почистване на спалните помещения.

Параграф 249 от Решението по делото Н. и др. срещу България, сочи, че достъпът до правилно оборудвани и хигиенични санитарни помещения е от изключително значение за запазване на чувството на затворниците за лично достойнство. От друга страна обаче в параграф 241 от същото решение е посочено, че: “Що се отнася по-специално до достъпа до тоалетни, тоалетни чинии, поставени в ъгъла на килията и лишени от каквото и да било отделяне от жилищната площ или отделена от една преграда с височина от един метър или метър и половина е не само неприятно от хигиенна гледна точка, но и лишава задържания от възможността за използване на тоалетната в каквото и да било уединение, защото той или тя остава постоянно видима за другите лишени от свобода, седящи на леглата, а също и за надзирателите на затвора, гледащи през шпионката.” В случая показанията на свидетеля установяват, че санитарният възел е открит, и не позволява уединение. Отразеното в становищата, че има преграда е без значение, с оглед

цитираното тълкуване дадено от ЕСПЧ и безспорната липса на уединение. Следва да се отбележи, че в помещенията е било изключително мръсно, а няма данни на задържаните лица да са раздавани почистващи препарати и средства, за да може да се поддържа нормална хигиена в помещенията, независимо от представените по делото искания на О. за снабдяване на ареста с хигиенни материали.

Твърденията за липса на медицински грижи не се подкрепят от събраните доказателства. По делото не са изискани и представени доказателства, от които да следва, че ищецът е имал здравословни неразположения. Такива твърдения липсват и в исковата молба. Ето защо, свидетелските показания по този въпрос, като неподкрепени от доказателствения материал по делото, не следва да се кредитират.

При съвкупна преценка на всички установени факти - по-малко от 4 кв.м. жилищна площ на разположение, липсата на достатъчно пряка слънчева светлина и възможност за проветрение, неприемливите условия в помещението за престой на открито, липсата на уединение в санитарното помещение в килията и лошите хигиенни условия, следва извод, че в случая е налице "нечовешко" и "унизително" отношение, които превишават целите на изтърпяване на наказанието. В случая неудобствата и страданията, с които е съпроводено задържането на З. С. надминават необходимото за изпълнението му. В решенията си ЕСПЧ подчертава, че приложението на чл.3 от Конвенцията изисква засягането да води до унижение, което надминава това, което обикновено съпътства наказанието лишаване от свобода. Държавата следва да гарантира, че лицето е задържано при условия, които са съвместими с човешкото му достойнство, че начинът и методът на изпълнение на тази мярка не го подлагат на мъки или изпитания, надхвърлящи неизбежното страдание, свързано със задържането, и че предвид практическите изисквания на лишаването от свобода, неговото добро здравословно състояние е съответно обезпечено. При преценяване на условията на задържането, следва да се вземат предвид кумулативните последици на тези условия и срока на задържането.

Що се касае до размера на посоченото в исковата молба обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер 5000 лв., причинени в резултат на незаконосъобразни бездействия на администрацията на ГДИН, изразяващи се в поставянето на ищецът в условията, в които е пребивавал по време на двата си престоя от 08.11.2017 г. до 10.11.2017 г. и от 28.11.2017 г. до 28.04.2018 г. в следствения арест в [населено място], [улица], от страна на ищеца не е сторено уточняване, относно базата, на която се позовава при изчисляване на размера на обезщетението за двата периода с различна продължителност – единият с продължителност от 2 дни, а другият от 5 месеца.

Предвид доказаното по делото обстоятелство относно престоя на ищеца в спални помещения на следствения арест, които са с по – малка от 4 кв. м. на лишен от свобода площ разполагаема площ, със санитарен възел в килията, който не осигурява уединение, за престой на открито, който се провежда в помещение с решетки, с недостатъчна площ и липса на възможност за движение и физическа активност, съдът намира, че неминуемо водят до потискане, унижаване и неблагоприятно засягане на личността, като на осн.

чл.52 от ЗЗД и съобразно двата периода на исковата претенция справедливият размер на обезщетението, съответстващ на претърпяното страдание се преценява общо на 2250 (две хиляди двеста и петдесет) лева, изчислени по 15 лева на ден за пет месеца и два дни. Съобразно задължителните указания, дадени в т.ІІ от ППВС № 4/1968 г. понятието "справедливост" по смисъла на чл. 52 ЗЗД не е абстрактно понятие. Справедливият размер на обезвредата следва да почива на обективни критерии и да бъде адекватен на претърпените вреди. Обезщетението трябва е съразмерно с вредите и да отговаря, както на конкретните данни по делото, така и на обществените представи за справедливост. То трябва да удовлетворява изискването за справедливост и при съпоставянето му с други случаи по аналогични казуси. Това обезщетение съответства на степента и интензитета на създаденото на ищцата неудобство. То според обсъдените по делото писмени и гласни доказателства, е такова, което може да бъде квалифицирано като "причиняващо страдание и унижаващо достойнството". Обезщетението съответства и на обезщетенията, които се присъждат от Съда по правата на човека по аналогични случаи, както и отговоря на изискването според практиката по чл.3 от ЕСПЧ, според която държавите следва да гарантират, че лицето е задържано при условия, които са съвместими с човешкото му достойнство, че начинът и методът на изпълнение на тази мярка не го подлагат на мъки или изпитания, надхвърлящи неизбежното страдание, свързано със задържането, и че предвид практическите изисквания на лишаването от свобода, неговото добро здравословно състояние е съответно обезпечено. При преценяване на условията на задържането, следва да се вземат предвид кумулативните последици на тези условия и срока на задържането.

Ищецът, чрез адв. К., претендира присъждане на разноски. Към исковата молба ищецът е представил декларация, че е материално затруднено лице и няма възможност да заплати адвокатско възнаграждение, същевременно е представен договор за правна защита и съдействие /л.л.171/, с който страните се споразумяват, че адвокатът ще има право на адвокатско възнаграждение при условията на чл. 38, ал.2 вр. ал.1, т.2 от Закона за адвокатурата, което е в размер на 1000 (хиляда) лева, изчислено по Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения. Ищецът е направил лично разноски за държавна такса в размер на 10 лв., които следва да му се присъдят. Ответникът следва да бъде осъден на основание чл.38, ал.2 от Закона за адвокатурата, да заплати на адвоката разноски в размер на 1000 (хиляда). Според второто изречение на разпоредбата, съдът определя на адвоката възнаграждение в размер не по-нисък от предвидения в наредбата по 36, ал.2 и осъжда другата страна да го заплати. В случая минималното възнаграждение по наредбата е в размер на 860 лв. Съдът като съобрази извършената работа по делото от адвоката и направеното от ответника възражение за прекомерност, намира че следва да присъди възнаграждение на адвоката в размер на 860 лв. Искането на ответника за присъждане на разноски за юрисконсултско възнаграждение е неоснователно. Производството по делото е водено по специалния по чл. 284 от ЗИНЗС ред. В разпоредбата на чл. 286, ал. 2 от ЗИНЗС не е предвидено заплащане на

юрисконсултско възнаграждение. Разпоредбите на чл. 286, ал. 2 и ал. 3 от ЗИНЗС, тълкувани в тяхната взаимовръзка, се явяват специални по отношение на общите разпоредби на чл. 78, ал. 8 ГПК, във връзка с чл. 144 АПК и чл. 143 АПК. Липсата на изрична уредба в ЗИНЗС, която да предвижда отговорност на ищеца за заплащане на юрисконсултско възнаграждение на ответника при пълно или частично отхвърляне на иска/исковете му означава, че такова не се дължи. В този смисъл е решение № 475 от 13.01.2020 г. на ВАС по адм. д. № 3502/2019 г.

По изложените съображения Административен съд София-град, I отд., 21-ви състав

РЕШИ:

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията”, [населено място], на основание чл.284, ал.1 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, да заплати на З. А. С., с ЕГН [ЕГН], сумата от 2250 (две хиляди двеста и петдесет) лева за обезщетение за неимуществени вреди от престоя му в следствения арест на [улица] за периодите от 08.11.2017 г. до 10.11.2017 г. и от 28.11.2017 г. до 28.04.2018 г., както и сумата от 10 (десет) лева за разноски по делото.

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията”, [населено място], на основание чл.38, ал.2 от Закона за адвокатурата във връзка с чл.8, ал.1 от Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения, да заплати на адвокат Н. К. от САК. с личен № [ЕГН], със съдебен адрес: [населено място], ул. Три уши, номер 1, офис 2, сумата от 860 (осемстотин и шестдесет) лева за разноски.

Решението може да се обжалва с касационна жалба или протестира с касационен протест пред Върховния административен съд в 14-дневен срок от съобщаването му на страните.

Съдия: